

NYELENI 2011
EUROPEAN FOOD SOVEREIGNTY FORUM

AVROPADA ƏRZAQ TƏHLÜKƏSİZLİYİ İNDİ!

Nyeleni Europe 2011: Ərzaq Təhlükəsizliyi üzrə Avropa Forumu

Krems, 21 avqust

Hal-hazırda Avropalılar dövlətlərin öz əhaliləri üzərində ilk struktur tənzimləmə siyasətlərini tətbiq etmələri ilə üzləşmişlər ki, bu tənzimləmə indiyə qədər digər regionların əhalisi – Dünyanın Cənub Bölgəsi üzərində tətbiq edilirdi. Burada birmənalı olaraq məqsəd kapitalizmi və ondan faydalananları (özəl bankları, sərmayədarları və transmilli korporasiyaları) xilas etməkdən ibarətdir. Bütün əlamətlər ona işarə edir ki, yaxın gələcəkdə bu antisosial siyasətlər daha da genişlənəcək və ekstensiv forma alacaqdır. Bizi bu vəziyyətə gətirmiş iqtisadi və idarəetmə sistemlərinin ifşa edilməsi üçün ilk ümumi mobilizasiya artıq başlamışdır və biz yaradıcı və enerjili olaraq Avropa sosial hərəkətlərinin mənşəyini kapitalist sistemindən götürmüş və onun birbaşa əksi olan qlobal kənd təsərrüfatı modelinə qarşı müqavimət göstərməkdə məsuliyyəti üzərlərinə götürməsinə təklif edirik.

Ərzaq sistemləri kiçik topdan satış qrupları ilə birlikdə bir neçə transmilli ərzaq korporasiyalarının nəzarətində olan sənayelənmiş kənd təsərrüfatı modeli səviyyəsinə qədər azaldılmışdır. Bu model gəlir gətirmək məqsədi ilə tərtib edilmişdir ki, bu səbəbdən də öz öhdəliklərini qarşılamaqda uğursuzluğa düşər olmuşdur. Sağlam, əldə edilə bilən və insanlara fayda gətirən ərzaq istehsal etməyə xidmət etmək əvəzinə bu sistem bütün söylərini əsas etibarını ilə kənd təsərrüfatı yanacağı, mal qara yemləri və istehlak məhsulları plantasiyaları kimi xam mal istehsalına yönəlmişdir. Digər tərəfdən bu geniş miqyasda kənd təsərrüfatı holdinqlərinin yox olmasına və öz yaşayış tələbatlarını bu holdinqlərin köməyi ilə təmin edən insanların azalmasına səbəb olmuşdur, halbuki bir tərəfdən də bu sağlamlıq üçün zərərli olan pəhrizi inkişaf etdirir ki, bunlar əsasən meyvələrin, tərəvəzin və toxumlu qida növlərinin qeyri qənaətbəxş miqdarda olmasına gətirir.

İstehsalatın bu cür sənayelənmiş modelində tükənən faydalı qazıntılardan alınan yanacaq və kimyəvi əlavələrdən asılı olmaqla torpaq və su kimi ehtiyatların məhdudluğunu nəzərə alınmır, biomüxtəliflik və torpağın məhsuldarlığının kəskin şəkildə itməsinə və iqlim dəyişməsinə şərait yaranır. Həmçinin minlərlə insan əsas fundamental hüquqlarını tanımayan işlərdə işləməyə və kəndlilər, fəhlələr, xüsusilə də miqrantlar pis iş şəraitində işləməyə məcbur olurlar. Bu isə bizi təbiət ilə qarşılıqlı və dayanıqlı münasibətlərdən uzaqlaşdırır. Yer kürəsinin bu şəkildə istismarı və onunla bu cür davranış dünyada milyardan artıq insanın kənd təsərrüfatı cəhətdən kasıblığı və aclıqdan əzab çəkməsinə (məsələn hal-hazırda Afrikada olduğu kimi) gətirib çıxarır. Bundan əlavə sənayelənmiş ərzaqların israfçılığı həm Avropada, həm də ondan kənar bazarlarda bu məhsulların tullanması və atılması ilə yerli məhsula ziyan vurmaqla və məcburi miqrasiya ilə nəticələnir.

Bu vəziyyət hökumətlərimizin, Avropa Birliyinin (xüsusilə onun Ümumi Kənd Təsərrüfatı Siyasəti vasitəsi ilə), həmçinin transmilli korporasiyaların həyata keçirdiyi çoxtərəfli ərzaq, maliyyə, ticarət və enerji siyasətlərinin nəticəsidir. Misal olaraq kənd təsərrüfatı bazarlarının yalnız tənzimlənməsi və liberalizasiyası və ərzaq spekuliyaları üzrə aparılan siyasətləri göstərmək olar.

Bu yanlış fəaliyyət göstərən ərzaq sisteminin istiqamətini dəyişmək yalnız ərzaq və kənd təsərrüfatı siyasətlərinin və fəaliyyətlərinin orientasiyasının köklü şəkildə dəyişilməsi yolu ilə mümkündür. Bu xüsusi olaraq Avropa məkanında Ərzaq Təhlükəsizliyi prinsiplərinə

əsaslanan ərzaq sisteminin yenidən qurulması baxımından həyati əhəmiyyət kəsb edir və bu yenidən qurma ləngimədən, indi həyata keçirilməlidir.

Bunun nəticəsi olaraq Atlantik okeanından Ural və Qafqaz dağlarına və həmçinin Arktik okeandan Aralıq dənizi sahillərinə qədər ərazini əhatə edən 34 Avropa ölkəsindən 400 – dən çox insan və eyni zamanda müxtəlif yönlü sosial hərəkətləri və vətəndaş cəmiyyətini təmsil edən beynəlxalq səviyyəli nümayəndələr 16 – 21 Avqust 2011 – ci il tarixlərində Avstriyada, Krems şəhərində Ərzaq Təhlükəsizliyi uğrunda Avropa hərəkətini inkişaf etdirmək istiqamətində irəli daha bir addım atmaq məqsədi ilə görüşdülər. Biz 2007 – ci il Nyeleni Bəyənnaməsinin bünövrəsini bir az da qaldırıraq: bu Ərzaq Təhlükəsizliyidir, hansı ki, Ərzaq Təhlükəsizliyi üçün beynəlxalq çərçivəni – yəni insanların demokratik olaraq öz ərzaq və kənd təsərrüfatı sistemlərini digər xalqlara və ya ətraf mühitə xətər yetirmədən müəyyən etməsi hüququnu yenidən təsdiq edir.

İndi artıq burada lokal, regional və Avropa səviyyəsində müxtəlif təcrübələr və sınaqlar mövcuddur ki, bunlar hamısı Ərzaq Təhlükəsizliyinə əsaslanır və onun nə dərəcədə tətbiq edilə biləcəyini nümayiş etdirir.

Biz insan hüquqlarına əsaslanan dəyərləri paylaşan insanlarıq. Biz həyat tərzlərini sıradan çıxaran və bununla da çoxlarını miqrasiya etməyə vadar edən kapitalın və ticarətin azad dövryyəsinə deyil, insanların azad hərəkətlərinə nail olmaq istəyirik. Məqsədimiz rəqabətin əksinə olaraq əməkdaşlıq və həmrəylikdən ibarətdir. Biz öz demokratiyamızın bəyan edilməsi öhdəliyini götürmüşük: ictimai maraq kəsb edən və dövlət siyasəti həyata keçirilməsi ilə bağlı bütün məsələlərdə bütün insanlar cəlb edilməli, öz ərzaq sistemimizi hansı şəkildə təşkil etməkdə birlikdə qərar verməliyik. Bu zorakılığın olmamasını, korporativ təsir etmə və bərabər hüquqlara və öz növbəsində patriarxatın aradan qalxmasına aparan gender bərabərliyinə əsaslanan demokratik sistemlərin, proseslərin qurulmasını tələb edir.

Bizim böyük bir hissəmiz cəmiyyətimizin gələcəyini təmsil edən və səylərimizi gələcəkdə davam etdirəcək gənclərdən təşkil olunub. Biz öz enerji və yaradıcılıq qabiliyyətimizlə hərəkətimizin daha da güclənməsini təmin edəcəyik. Buna nail olmaq üçün biz ərzaq təhcizatında və bütün strukturlara inteqrasiya edərək verilən qərarların qəbul edilməsində iştirak etməyə qadir olmalıyıq.

Biz əminik ki, Ərzaq Təhlükəsizliyi tək cə ərzaq və kənd təsərrüfatı sistemlərimizdə dəyişikliyə nail olmaq üçün irəli atılmış addım deyil, bu eyni zamanda cəmiyyətlərimizdə daha geniş miqyaslı dəyişikliklərə doğru atılmış ilk addımdır. Bunu əldə etmək üçün biz aşağıdakılar uğrunda çalışırıq:

Ərzaq istehsalı və istehlakı yollarını dəyişmək

Biz biomüxtəlifliyi, təbii ehtiyatları və heyvanların aleminin qorunması şərti ilə Avropada bütün vətəndaşlar üçün sağlam və təhlükəsiz ərzağı təmin edə bilən ərzaq istehsalı sistemi əldə etmək üçün çalışırıq. Bura həm ərzaq istehsalı və balıq tədarükünün və həmçinin çoxsahəli kiçik fermer təsərrüfatları, bağçılıq və kiçik həcmli balıqçılıq təsərrüfatlarının ekoloji modellərinin işlənməsi daxil edilir ki, hansı ki, məhz bunlar öz növbəsində ərzaq sisteminin bünövrəsini təşkil edən yerli ərzaq istehsalına xidmət edir. Biz Genetik Modifikasiya Olunmuş Orqanizmlərin (GMO) istifadəsinə qarşı mübarizə aparır və qeyri – GMO toxum növlərinin geniş müxtəlifliyinin becərilməsi, bərpa edilməsi və mal qaranın bu sistem daxilində saxlanması üçün səylərimizi artırırıq. Biz ərzaq növlərinin dayanıqlı və müxtəlif formalarını, xüsusilə də yüksək dərəcədə emala məruz qalmış ərzaqların deyil,

keyfiyyətli yerli və mövsümi ərzaqların istehlakını dəstəkləyirik. Bura ət və heyvan məhsullarının az həcmdə istehlakı da daxildir ki, bunlar mütləq olaraq qeyri – GMO – ya əsaslanan yem ilə təmin edilmiş yerli istehsala aid olmalıdırlar. Biz xörək bişirmə biliklərinin və vərdişlərinin yenidən istifadəsi və dəstəklənməsi və ərzaq emalının təhsil və bacarıqların mübadilə edilməsi vasitəsi ilə həyata keçirilməsi yolunu seçirik.

Ərzaqın paylanması yollarının dəyişdirilməsi

Biz supermarketlərin genişlənməsi və güclənməsinin əleyhinə olmaqla ərzaq zəncirinin mərkəzsizləşdirilməsi, həmrəylik və ədalətli qiymətlərə əsaslanan diversifikasiya olunmuş bazarların dəstəklənməsi, qısa təhizat zəncirlərinin yaradılması və yerli ərzaq şəbəkələrində istehsalçılar ilə istehlakçılar arasında intensiv əlaqələrin gücləndirilməsi istiqamətində çalışırıq. Biz insanlara özlərinin ərzaq paylama sistemlərini inkişaf etdirmələrini təmin etmək və fermerlərə öz icmaları üçün ərzaq istehsal etmələri və emal etmək üçün şərait qurmalarını istəyirik. Bunun üçün isə hərtərəfli şəkildə dəstəklənən ərzaq təhlükəsizliyi qaydaları və kiçik fermerlər üçün yerli səviyyədə ərzaq infrastrukturunun təmin edilməsi vacibdir. Biz həmçinin istehsal etdiyimiz ərzaqın cəmiyyətdə bütün fərdlərə, o cümlədən kiçik gəliri olan və hətta gəliri olmayan insanlara belə çatmasını təmin etmək istiqamətində də fəaliyyət göstəririk.

Ərzaq və kənd təsərrüfatı sistemlərində iş və sosial şərtlərin qiymətləndirilməsi və yaxşılaşdırılması

Biz ərzaq təhizatı sahəsində çalışan bütün qadın və kişilərin, eyni zamanda mövsümi işçilər və işçi miqrantların, ərzaq emalı, paylanması və topdan satışı sahəsində işləyənlərin istismarı, iş şəraitlərinin və sosial şərtlərinin çətinləşdirilməsinə qarşı və həmçinin onların hüquqlarının qorunması naminə mübarizə aparırıq. Biz sosial hüquqlara hörmətlə yanaşan, yüksək standartları müəyyən edən və onların tətbiqinin dövlət tərəfindən maliyyələşdirilməsini təmin edən dövlət siyasətlərinin qəbul olunması istiqamətində səy göstəririk. Cəmiyyət ərzaq istehsalçıları və bu istiqamətdə işləyənlərin cəmiyyətdəki roluna yüksək qiymət verməlidir. Bizim üçün bu meyar ilk növbədə layiqli əmək haqqı ilə şərtləndirilir. Biz ərzaq sistemində işləməyə cəlb olunmuş bütün insanları bir yerə toplayan geniş alyanslar yaratmağı qarşımıza məqsəd qoymuşuq.

Ümumi ehtiyatlarımıza çıxış hüquqlarımızı tələb etmək

Torpaqlar, fermerlərin ənənəvi və reproduktiv toxumları, mal – qara saxlanması və balıq tədarükü, ağaclar və meşələr, su ehtiyatları, atmosfer və biliklər kimi bizə aid olan ümumi ehtiyatların əmtəələşdirilməsi, maliyyələşdirilməsi və patentləşdirilməsinə etirazımızı ifadə edir və buna qarşı mübarizə aparırıq. Bu ehtiyatlara çıxışı bazarlar və dövriyyədə olan pul kütləsi təyin etməməlidir. Ümumi ehtiyatların istifadəsində biz insan hüquqlarını təmin etməli və gender bərabərliyinə riayət etməli, cəmiyyətin bütövlükdə bunlardan faydalanmasına əmin olmalıyıq. Həmçinin bizim hamımızın anası hesab edilən yer kürəsinin də hüquqlarına hörmət etməklə ümumi ehtiyatların istifadəsinin dayanıqlığı ilə bağlı məsuliyyətimizi dərk etməliyik. Ümumi ehtiyatlarımız kollektiv, demokratik və ictimaiyyətin nəzarəti altında idarə edilməlidir.

Ərzaq və kənd təsərrüfatı sistemlərimizi idarə edən dövlət siyasətlərinin dəyişdirilməsi

Bizim mübarizəmiz ərzaq sistemlərimizi idarə edən dövlət siyasətləri və idarəetmə strukturlarının yerli səviyyədən milli səviyyədək, Avropa səviyyəsindən qlobal səviyyələrədək dəyişdirilməsini və korporativ qüvvələrin legimitsizləşdirilməsini ehtiva edir. Dövlət siyasətləri məntiqi olaraq bir – birləri ilə əlaqəli olmalı, biri digərini tamamlamalı və ərzaq sistemlərini və ərzaq növlərini qorumağa və dəstəkləməyə xidmət etməlidir. Onlar da öz nöbətində ərzaqa olan hüquqlara əsaslanmalı, aclıq və kasıblığı aradan qaldırmağa, insanın fundamental ehtiyaclarını təmin etməyə xidmət etməli və istər Avropa və istərsə də qlobal səviyyədə İqlim şəraitinin saxlanmasına töhvə verməlidir. Biz ərzaq istehsalçıları üçün sabit və ədalətli qiymətlərin təmin olunmasına zəmanət verən, ətraf mühitə zərərsiz kənd təsərrüfatını dəstəkləyən, ərzaq qiymətlərində kənar xərcləri də daxil edən və torpaq islahatlarını həyata keçirən hüquqi çərçivələrə ehtiyac duyuruq. Məhz bu siyasətlər Avropada fermerlərin sayının artmasına gətirib çıxara bilər. Yuxarıda sadalanan məqsədlərə nail olmaq üçün dövlət siyasətləri açıq şəkildə izah edilə bilən tədqiqatların köməyi ilə hazırlanmalıdır. Onlar ərzaq üzərində spekulyasiyalara qadağaların tətbiq edilməsini və mövcud yerli və Avropa səviyyəsində, xüsusi ilə də Şərqi Avropada, və yaxud da Cənub Yarımkürəsində tullantısız, və torpaqların məhv etmədən regional ərzaq sistemlərinə və ərzaq növlərinə heç bir zərərin dəyməməsini təmin etməlidirlər. Biz Avropada yeni kənd təsərrüfatı, ərzaq, toxum, enerji və ticarət siyasətlərinin əldə olunmasına çalışırıq ki, bu siyasətlər beynəlxalq səviyyədə qəbul edilmiş mükəmməl siyasətlərdir. Xüsusilə də, bura aşağıdakılar daxil olmalıdır: müxtəlif Ümumi Kənd Təsərrüfatı və Ərzaq Siyasəti, Avropa Birliyi Bioyanacaq Direktivinin ləğv edilməsi və ÜTT – də deyil FAO – da (Ümumdünya Ərzaq və Kənd Təsərrüfatı Təşkilatı) cəmləşən beynəlxalq kənd təsərrüfatı siyasətinin qlobal idarə olunması.

Biz Avropada insanları və sosial hərəkatları bizimlə birlikdə bu işə cəlb olunmağa, ərzaq sistemləri üzərində nəzarəti həyata keçirməkdə bizim mübarizəmizə qoşulmağa və İNDİ Avropada Ərzaq Təhlükəsizliyi uğrunda Hərəkatı yaratmağa çağırırıq!